Toen Boeddha een olifant was

De mooiste boeddhistische dierenverhalen

Geschreven en geïllustreerd door

Mark W. McGinnis

Toen Boeddha een olifant was – Mark W. McGinnis
Oorspronkelijke titel: When the Buddha Was an Elephant

© 2015 Mark W. McGinnis
© 2016 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Panta Rhei
Grafische vormgeving Michel de Boer

Vertaling uit het Engels: Aleid Swierenga

ISBN 978.90.8840.148.0
NUR 304/728

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Opgedragen aan mijn kleinzoon
Samuel Atticus Cutler

Inhoud

Inleiding

De olifant en haar moeder 11
Het wilde zwijn en de tijger 13
De parkiet 17
De gevangen aap 19
De gevlekte hertenbroers 21
De ganzen en de zon 23
De kwartel en de kraai 27
De slang, de dokter en de jongen 29
De vis en de heilige 31
Het hert en de kluizenaar 33
De ezel en de leeuwenhuid 35
De uil, de beo en de papegaai 37
Het aapje en de slangenbezweerder 41
De olifanten, de houtbewerkers en de koning 43
Het gouden hert en de koopmanszoon 47
De haviken, de visarend, de schildpad en de leeuw 51
De apen en de boze waterreus 55
De goudkleurige pauw en de jager 57
De leeuw en de tijger 61
De gebroeders papegaai 63
De berggeit en de jakhalzen 65
Het geitje en de panter 67
De vogel en de aap 69
De slang en de kikker 71
De duif en de kraai 73
De jakhals en de koopman 75
De olifant en de dieven 79
De gans en haar zoon 81
De aapjes en de dorpsfruitboom 83

De adder en de jonge monnik 87
De leeuw met zwarte manen en de boom 89
De aap en het parelsnoer 91

Inleiding

In het jaar 2000 ging ik naar India om enkele boeddhistische pelgrimstochten te ondernemen en onderzoek te doen voor mijn eerste boek met boeddhistische dierenverhalen, Buddhist Animal Wisdom Stories. In Bodh Gaya, waar de Boeddha tot zijn wonderbaarlijke inzicht kwam, vond ik in de boekwinkel van de Mahabodhi-tempel het uit zes delen bestaande verzamelwerk The Jataka, bewerkt door E.B. Cowell en tussen 1895 en 1907 uitgegeven. In dit monumentale werk, dat bestaat uit 550 verhalen, vertelt de Boeddha over zijn incarnaties als mens en als dier die aan zijn verlichting voorafgingen. Deze op schrift gestelde bron vormde de grondslag voor mijn eigen eerste verhalenbundel.

Vijftien jaar later ben ik naar de Jataka teruggekeerd voor dit nieuwe boek. In mijn inmiddels behoorlijk gehavende kopie van Cowells verzameling deed ik inspiratie op voor nieuwe verhalen. De Jataka maakt deel uit van een gigantische verzameling werken, die samen de boeddhistische Pali-canon vormen. Deze bevatte oorspronkelijk verhalen met een moraal die moest worden onderwezen aan kindmonniken in boeddhistische kloosters, waaruit ze konden leren hoe ze zich in hun leefgemeenschappen en gezinnen dienden te gedragen. Net als in de oorspronkelijke Jataka-verhalen vinden we hier morele thema's als het navolgen van hen die ouder zijn dan jij, het uitoefenen van wijs leiderschap en eerlijkheid. Je kunt in deze verhalen niet heen om de dood, die soms het gevolg is van een verkeerde beslissing. Enkele van deze verhalen lijken misschien nogal cru, ze vallen echter in het niet bij ons eigentijdse entertainment en het dagelijkse nieuws.

Mijn reis als kunstenaar heeft me langs vele wegen gevoerd, waarvan weinige zoveel voldoening schonken als die welke tot dit werk en zijn voorganger hebben geleid. De problemen waarvoor ik me gesteld zag bij een dergelijk boek – het illustreren van literatuur – eisten het uiterste van mijn kunnen, maar het oplossen daarvan was een ware vreugde.

Ik hoop dat kinderen èn volwassenen plezier aan dit boek zullen beleven en het met anderen zullen delen.

Mark W. McGinnis

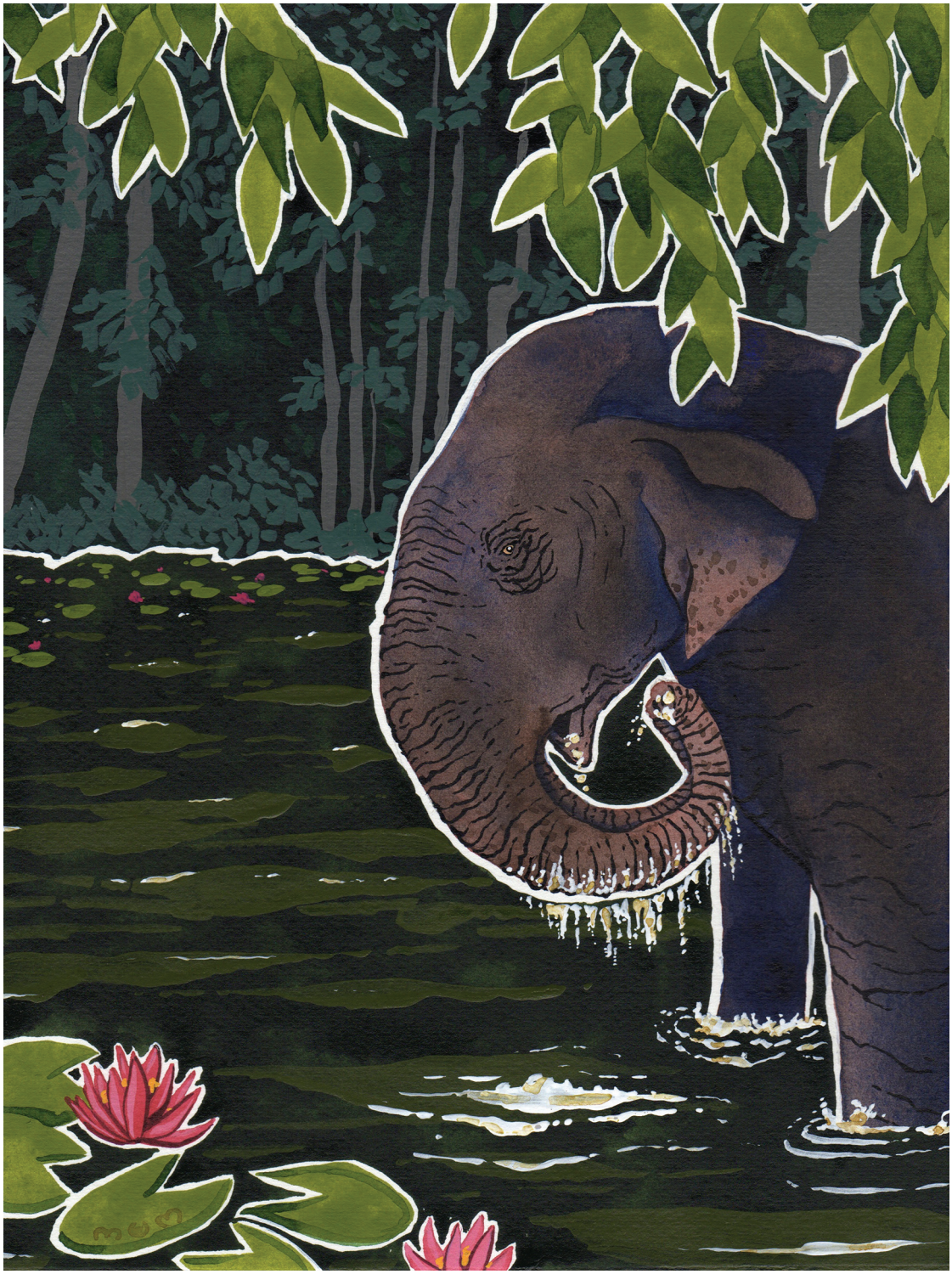

De olifant en haar moeder

Lang geleden leefde er diep in het woud ten noorden van Varanasi een prachtige, grote olifant, die de kudde die zij aanvoerde had verlaten om voor haar blinde moeder te kunnen zorgen. Ze bracht de oude olifant vruchten en bladeren en die was haar dochter heel dankbaar voor haar liefdevolle zorg.

Op een dag, toen de dochter voedsel aan het zoeken was, hoorde ze een diep steunen en snikken. Waar kwam dat vandaan? Ze trof een jammerende houtvester aan, die hopeloos verdwaald was. Toen de man de gigantische olifant op zich af zag komen, begon hij van angst te beven en zette het op een lopen.

'Wees niet bang', riep de olifant hem achterna. 'Waar kan ik u mee helpen?'

De man bleef staan en zei: 'Vriendelijk dier, ik ben verdwaald en kan de weg naar huis niet vinden. Ik zwerf hier nu al dagen rond en verga van de honger.'

De olifant tilde hem op, zette hem op haar rug en bracht hem naar een boom vol vruchten. Ze liet hem zijn buikje rond eten en bracht hem vervolgens naar een groot, bekend pad, vanwaar hij de weg naar huis gemakkelijk kon vinden.

Toen hij eenmaal weer thuis was, kon de man er maar niet over uit hoe magnifiek die olifant qua lichaamsbouw en karakter was. Helaas was hij een hebzuchtig man en in plaats van dankbaar te zijn voor het medeleven van het dier begon hij snode plannen uit te broeden. Hij dacht: 'De lievelingsolifant van de koning is onlangs gestorven en deze olifant is een stuk groter. Als ik met hulp van zijn mannen dit dier kan vangen, wordt ik vast rijk beloond.'

Hij ging dus met het nieuws van de grote olifant naar de koning van Varanasi. Deze was opgetogen te vernemen dat er zo'n mooi dier bestond. Hij schonk de houtvester een grote beloning en stuurde hem er met zijn meest bekwame mannen op uit om de olifant te vangen. Ze troffen haar aan bij een meertje met lotusbloemen, waar ze stond te drinken. De mannen omsingelden haar en zetten strikken uit. De olifant was zich de aanwezigheid van de mensen heel goed bewust en wist dat ze hen, als ze dat wilde, allemaal kon doden, maar dat lag niet in haar aard. Ze liet zich dus vangen en toen ze de houtvester zag, die zich schuilhield in de bosjes, dacht ze: 'Zo beloon jij dus mijn vriendschap!'

De moeder van de olifant werd vreselijk ongerust toen haar dochter niet terugkwam. Was haar misschien iets overkomen? Ze jammerde: 'O, mijn lieve

dochter, al groeien om mij heen nog zulke mooie bomen en staan de prachtigste bloemen in bloei, de wereld is echt een donker oord zonder jou.'

De olifant werd naar de koninklijke stallen gebracht, gewassen en opgetooid. De koning was verrukt toen hij het grote dier zag en liet haar het lekkerste eten voorzetten. Maar ze at geen hap.

Toen dat de koning ter ore kwam, ging hij naar de olifant toe en vroeg: 'Groot, nobel wezen, waarom eet je niet? Ik behandel en voer je alsof je van koninklijken bloede bent. Eet alsjeblieft.'

De olifant antwoordde: 'Mijn blinde moeder komt nu in het woud van de honger om, want ik ben er niet om haar voedsel te brengen. Al staan er nog zulke lekkernijen voor mijn neus, ik zal ook van honger omkomen. Ik kan niet eten als zij niets te eten heeft.'

De koning was een goed mens. De toewijding van de olifant aan haar moeder raakte hem diep. 'Je bent vrij om te gaan, lieve vriendin', zei hij. 'Mijn mannen zullen je terugbrengen naar het woud, zodat jij voor je moeder kunt zorgen.'

Toen de olifant eenmaal weer bij het meertje met de lotussen stond, zoog ze snel haar slurf vol water en haastte zich naar haar zwakke, blinde moeder toe. Het lieve dier sproeide het water in de lucht en gaf haar moeder zo een verkoelend bad.

De oude olifant zei bij zichzelf: 'Regent het nu tijdens het droge jaargetijde? Mijn dochter is de enige die zo'n verfrissende nevel kan brengen.'

'Ja, ik ben het!' riep haar dochter en de twee olifanten verstrengelden hun slurven in een liefdevolle omhelzing. De grote olifant bracht haar moeder vruchten en vertelde haar alles wat haar was overkomen.

'Wat een geweldige koning is dat!' zei de moeder. 'Moge zijn koninkrijk bloeien en moge hem een lang leven beschoren zijn.'